

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

спеціальність	015 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»	обов'язковість дисципліни	обов'язкова
освітня програма	Професійна освіта (015.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології	факультет	Менеджменту, адміністрування та права
освітній рівень	перший (бакалаврський)	кафедра	Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін

ВИКЛАДАЧ

Моїсеєва Наталія Іванівна

Вища освіта – спеціальність філологія
Науковий ступень - кандидат філософських наук, доктор економічних наук
Вчене звання – професор. Почесний академік Академії прикладних наук,
Досвід роботи – більше 30 років

Показники професійної активності з тематики курсу:

- співавтор 1 профільного підручника та 3 посібників;
- автор 15 методичних розробок;
- автор понад 50 фахових публікацій (включаючи закордонні) та понад 200 публікацій наукового характеру в галузі філософії туризму та суспільствознавства;
- співавтор 2 монографій;
- член спеціалізованої ради Д 65.3056.02 (спеціальність 08.00.05) ІТ НААН,
- членкиня ГО «Українська асоціація суспільствознавців та педагогів

телефон	0679656319	електронна пошта	n.i.moiseeva1@gmail.com	дистанційна підтримка	Moodle
---------	------------	------------------	-------------------------	-----------------------	--------

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ

Мета	формування у студентів комплексу професійних знань з теоретичних основ і сучасного досвіду інклюзивної освіти як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи. Визначити поняття «інклюзія», «інтеграція», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Ознайомитися з історією спеціальної освіти та інклюзії. Основні принципи інклюзивної освіти. Розглянути інклюзію як стратегію міжнародного та українського законодавства.
Формат	лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, імітаційний проєкт
Специфічні результати навчання і форми їх контролю	<ul style="list-style-type: none"> • знання та розуміння принципів і основ інклюзивної освіти • навички організації та адаптації навчального середовища для учнів з особливими освітніми потребами • розвиток педагогічних компетентностей для роботи з учнями з особливими потребами • способи оцінки та моніторингу результатів інклюзивного навчання • навички співпраці з батьками та іншими учасниками інклюзивного навчального процесу
Обсяг і форми контролю	3 кредити ECTS (90 годин): 16 годин – лекційні заняття, 30 годин – практичні заняття, 44 годин – самостійна робота; підсумковий контроль – екзамен
Вимоги викладача	вчасне виконання завдань, активність
Умови зарахування	згідно з навчальним планом

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВІТИ І ОСВІТНІЙ ПРОГРАМИ

Компетенції	<p><i>Інтегральна компетентність</i></p> <p>К 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>К 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p><i>Спеціальні (фахові) компетентності</i></p> <p>К 13. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.</p> <p>К 20. Здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу освіти.</p> <p>К 22. Здатність використовувати у професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних та прикладних наук.</p> <p>К 24. Здатність управляти комплексними діями/проєктами, відповідати за прийняття рішень у непередбачуваних умовах та професійний розвиток здобувачів освіти і підлеглих.</p>	Програмні результати навчання	<p>ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.</p> <p>ПР 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузей стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації).</p> <p>ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України</p>
--------------------	---	--------------------------------------	---

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

№	тема	практичне заняття	Зміст / тема	Самостійна робота	Тематика
Лекція 1.	Основи інклюзивної освіти. Принципи та моделі інклюзивної освіти. Інклюзивне середовище та його елементи	ПЗ 1,2	Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійнотермінологічні визначення та основні принципи. Поняття інклюзивної освіти. Філософія інклюзивної освіти. Вступ до навчального курсу: програма, структура та очікування. Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Історія спеціальної освіти та інклюзії. Соціальна та медична моделі порушень розвитку. Основні принципи інклюзивної освіти. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти, зокрема, Саламанкська декларація та документи ООН і ЮНЕСКО. Приклади з законодавчо-нормативної бази окремих країн. Освітні закони України Сучасна освітня нормативно-правова база (положення про спеціальну школу, положення про ПМПК, положення про індивідуальне навчання, порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах тощо).		<p>Аналіз концепції інклюзивної освіти: світовий та український контексти.</p> <p>Принципи інклюзивної освіти та їх впровадження в навчальний процес.</p> <p>Роль інклюзії в забезпеченні рівних можливостей для всіх учнів.</p> <p>Інклюзивна освіта як стратегія сталого розвитку суспільства.</p> <p>Порівняльний аналіз моделей інклюзивної освіти в різних країнах.</p> <p>Визначення інклюзивного середовища та його складові.</p> <p>Основні чинники, які впливають на розвиток інклюзивної освіти.</p> <p>Законодавчі ініціативи щодо впровадження інклюзивної освіти в Україні.</p> <p>Технології та методи, що підтримують інклюзивне навчання.</p> <p>Виклики та перспективи розвитку інклюзивної освіти в Україні.</p> <p>Аналіз проблем навчання учнів з порушеннями слуху в інклюзивному класі.</p> <p>Адаптація навчальних матеріалів для учнів з порушеннями зору.</p> <p>Методики навчання учнів з порушеннями опорно-рухового апарату.</p> <p>Розвиток соціальних навичок у учнів з аутизмом через інклюзивне навчання.</p> <p>Проблеми та рішення для навчання учнів з психічними порушеннями в інклюзивному середовищі.</p> <p>Вплив інклюзивної освіти на розвиток учнів з різними порушеннями.</p> <p>Психологічні аспекти навчання учнів з особливими потребами.</p> <p>Використання асистивних технологій для учнів з порушеннями слуху та зору.</p> <p>Специфіка адаптації програм і методів для учнів з інтелектуальними порушеннями.</p>
Лекція 2.	Особливості навчання учнів з різними видами інвалідності	ПЗ 3,4	Інклюзивне навчання для учнів з порушеннями слуху. Інклюзивне навчання для учнів з порушеннями зору. Інклюзивне навчання для учнів з порушеннями опорно-рухового апарату. Інклюзивне навчання для учнів з аутизмом та іншими психічними порушеннями		
Лекція 3.	Роль педагогів у впровадженні інклюзивної освіти	ПЗ-5,6	Педагогічна майстерність у інклюзивному навчанні. Співпраця вчителів, асистентів, психологів та інших спеціалістів. Розвиток комунікативних навичок педагогів у інклюзивному навчанні. Підвищення кваліфікації педагогів у сфері інклюзивної		

			освіти	
Лекція 4.	Адаптація освітнього процесу для учнів з особливими освітніми потребами	ПЗ-7,8	Адаптація навчальних матеріалів. Організація інклюзивного уроку. Адаптація навчального простору. Оцінка результатів навчання учнів з особливими освітніми потребами	Особливості проведення тестувань та оцінювання результатів навчання учнів з особливими потребами. Роль вчителя в організації інклюзивного навчального процесу. Спеціальні педагогічні стратегії для роботи з учнями з особливими потребами. Підготовка педагогів до роботи в інклюзивних класах: підвищення кваліфікації. Роль асистентів вчителів у забезпеченні інклюзивного навчання. Розвиток педагогічної культури у взаємодії з учнями з особливими потребами. Інклюзивні методики викладання та їх адаптація під різні види інвалідності. Формування командної роботи вчителів, асистентів і психологів у процесі інклюзії. Психологічний супровід педагогів у роботі з учнями з особливими потребами. Використання інклюзивних підходів у вихованні та розвитку учнів. Стратегії підтримки педагогів при роботі з дітьми з аутизмом та іншими психічними порушеннями. Адаптація навчальних планів і програм для учнів з особливими потребами.
Лекція 5.	Робота з батьками в інклюзивному навчанні	ПЗ 9,10	Роль батьків у процесі інклюзії. Інформаційно-консультативна підтримка батьків. Взаємодія з родинами з різних соціальних груп	Стратегії адаптації матеріалів та інструментів для учнів з порушеннями зору. Способи адаптації фізичного простору класу для учнів з інвалідністю. Роль індивідуалізації в навчальному процесі для учнів з особливими потребами. Використання допоміжних технологій для учнів з порушеннями слуху та зору. Методи розробки інклюзивних завдань і вправ для різних категорій учнів. Підготовка вчителя до викладання в умовах інклюзивного класу. Використання групових форм навчання для забезпечення інклюзивності. Способи адаптації тестових завдань для учнів з особливими потребами. Роль асистентів вчителів у створенні адаптованих умов навчання.
Лекція 6.	Інклюзивні педагогічні стратегії та методики	ПЗ-11,12	Індивідуалізація навчання для учнів з особливими освітніми потребами. Диференціація навчання в інклюзивному класі. Інтерактивні методи навчання в інклюзивних класах. Інклюзивні методики навчання та їх адаптація до різних предметів	
Лекція 7.	Підготовка шкільних колективів до роботи в інклюзивному середовищі	ПЗ-13,14	Професійна підготовка педагогів до роботи в інклюзивному навчанні. Навчання адміністрації та керівництва шкіл щодо інклюзивного навчання. Психологічна підтримка педагогічних колективів в інклюзивних закладах. Роль батьків та громади в інклюзивному навчальному процесі	
Лекція 8.	Моніторинг і оцінка ефективності інклюзивної освіти	ПЗ 15	Методи оцінки інклюзивного навчання. Аналіз результатів інклюзивного навчання та їх вплив на соціалізацію учнів. Використання сучасних технологій для моніторингу результатів навчання в інклюзивних класах. Розробка рекомендацій щодо удосконалення інклюзивної освіти на основі результатів моніторингу	

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

1. Горбатенко, О. В., & Шиян, О. М. (2016). Інклюзивна освіта: теорія і практика (с. 45-78). К.: Літера ЛТД.
2. Гриньова, І. І. (2017). Інклюзивна освіта: від теорії до практики (с. 92-120). Х.: ВД "ІНЖЕК".
3. Дьяків, А. В. (2018). Теорія і практика інклюзивної освіти (с. 30-62). К.: Кондор.
4. Шевченко, І. В., & Литвин, Л. М. (2017). Особливості навчання учнів з порушеннями слуху в інклюзивному класі (с. 88-115). К.: Шкільний світ.
5. Власенко, Н. О., & Андреева, О. О. (2016). Психолого-педагогічні аспекти навчання дітей з аутизмом (с. 34-56). Х.: ХДПУ.
6. Постол, І. І. (2019). Адаптація навчального процесу для дітей з порушеннями зору (с. 45-70). К.: МАУП.
7. Мещерякова, Т. І., & Петров, В. І. (2018). Роль педагога в організації інклюзивного навчання (с. 27-51). К.: Абрис.
8. Жукова, Т. В. (2017). Педагогіка інклюзивної освіти (с. 72-98). К.: Кондор.
9. Борисенко, Л. І. (2020). Педагогічні стратегії для роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями (с. 99-122). К.: Просвітник.
10. Шиян, О. М. (2017). Методика адаптації навчальних матеріалів для учнів з особливими потребами (с. 53-80). К.: Літера ЛТД.
11. Климова, І. А. (2016). Адаптація освітніх програм для дітей з обмеженими можливостями здоров'я (с. 24-49). Одеса: Астропринт.
12. Литвинова, І. П. (2018). Принципи адаптації фізичного середовища для учнів з обмеженими можливостями (с. 33-60). Харків: ХДПУ.
13. Герасимова, О. І. (2019). Роль батьків у процесі інклюзивного навчання (с. 45-70). К.: МОН України.
14. Кравчук, В. В. (2018). Взаємодія педагогів і батьків в умовах інклюзивної освіти (с. 56-78). К.: Педпреса.
15. Тимошенко, Л. В. (2020). Організація співпраці з родинами учнів з особливими потребами (с. 72-101). Х.: ХДПУ.
16. Солдатов, Т. П. (2016). Інклюзивні методики навчання: навч. посіб. (с. 40-68). К.: МОН України.
17. Луценко, І. В. (2019). Інклюзивне навчання: методи та стратегії (с. 98-121). К.: Шкільний світ.
18. Воробйова, О. В. (2018). Використання інтерактивних методів у інклюзивному навчанні (с. 33-58). Львів: Світ.
19. Григоренко, Ю. І. (2017). Підготовка педагогічного колективу до роботи з дітьми з особливими потребами (с. 70-90). Х.: ВД "Ранок".
20. Мартиненко, Л. О. (2020). Підготовка вчителів до інклюзивного навчання (с. 41-64). К.: Аверс.
21. Бабенко, В. М. (2018). Підготовка шкільних колективів до роботи в інклюзивному середовищі (с. 85-109). Харків: Видавництво ХНУ.
22. Дяченко, О. В. (2019). Моніторинг якості інклюзивної освіти: методи та інструменти (с. 23-49). К.: КОНДОР.
23. Тимченко, О. І. (2017). Оцінка успішності учнів в інклюзивному навчанні (с. 67-92). Харків: ХДПУ.
24. Литвинова, А. І. (2018). Моніторинг розвитку учнів з особливими потребами в інклюзивному середовищі (с. 35-59). Одеса: Астропринт.

1. Інклюзивна освіта: навч.-методичний посібник до вивчення дисц. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заоч. форм навчання спец. 015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології); уклад.: Н.І. Моїсеєва, М. С. Пономарьова, 2024.

2. Робоча програма з курсу «Інклюзивна освіта:» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) уклад.– Н.І. Моїсеєва Харків: ДБТУ, 2024.

3. Інклюзивна освіта: тестові завдання для підсумкового та поточного контролю для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) уклад. Н.І. Моїсеєва, М.С. Пономарьова – Харків: ДБТУ, 2024 .-

Інформаційні ресурси

1. Конституція України (1996). Стаття 53. Забезпечення права на освіту для всіх громадян України. Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

2. Закон України "Про освіту" (2017). Стаття 12. Право на інклюзивну освіту для осіб з особливими освітніми потребами. Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

3. Закон України "Про вищу освіту" (2014). Стаття 69. Рівний доступ до вищої освіти для осіб з особливими потребами. Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

4. Закон України "Про спеціальну освіту" (2009). Правові підходи до організації спеціальної освіти для осіб з особливими потребами. Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

5. Закон України "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні" (2005). Основні принципи реабілітації та доступу до освіти для осіб з інвалідністю. Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти" (2011). Організація інклюзивного навчання в загальноосвітніх школах. Кабінет Міністрів України. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua>

7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. Пріоритети розвитку освіти для всіх верств населення, зокрема осіб з обмеженими можливостями. Міністерство освіти і науки України. Retrieved from <https://mon.gov.ua>

8. План заходів щодо реалізації інклюзивної освіти в Україні (2019). Кроки для впровадження інклюзивної освіти на всіх рівнях освіти. Міністерство освіти і науки України. Retrieved from <https://mon.gov.ua>

25. Пономарьова М. С. Професійна освіта: термінологія, стратегія розвитку освітньої діяльності, проблеми інновації [Текст] / М. С. Пономарьова, С. А. Золотарьова, А. Засядьовк // Вісник науки та освіти. - 2024. - № 5 (23). - С. 1312-1331
26. Пономарьова М.С. Теоретико-методологічний механізм архітектури системи управління структур агробізнесу в Україні / Журнал з менеджменту, економіки та технологій, № 1, 2024 С. 139-150.
27. Ponomarova M. Determination of the cellulose-and lipid-containing components influence on the extrudate technological indicators [Electronic resource] / I. Petik, O. Litvinenko, S. Stankevych, I. Zabrodina, M. Ponomarova, O. Kotliar, O. Myhalenko, T. Pidpala, G. Danylchuk // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. - 2024. - Vol. 2, Issue 6-128. - P. 6-13. - DOI 10.15587/1729-4061.2024.301843. (Scopus).
28. Ponomarova M. Integration of the educational process in higher education with digital technologies [Electronic resource] / S. Zolotarova, M. Ponomarova, S. Stankevych, V. Novikova, A. Zolotarov // Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu. - 2024. - Issue 3. - P. 149-156. - DOI 10.33271/nvngu/2024-3/149. – (Scopus).
29. Ponomarova, M., Stankevych, S., Gorbunov, K., Zabrodina, I., .Zolotarov, A. Identification of the oxidation and hydrolysis products content influence on the rapeseed oil oxidation induction period Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 2024, 4(6(130)), pp. 6–13. doi.org/10.15587/1729-4061.2024.308907 (Scopus).
30. Пономарьова М., Євсюков О., Золотарьова С. Розвиток та перспективи професійної освіти у сільському господарстві / Наукові інновації та передові технології. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11\(25\)-507-517](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11(25)-507-517). (журнал, Україна, українська).
31. Пономарьова М.С. Зайнятість працівників закладів освіти та їх потенціал на ринку праці Вісник профосвіти. Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області. 2023/2/3. С. 15-18. (журнал, Україна, українська).
32. Пономарьова М.С., Золотарьова С.А., Євсюков О.Ф Використання професійно-освітніх компонентів та Soft-skills у сучасних моделях педагогічному менеджменту.Вісник науки та освіти, № 12(18) (2023). <https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12> (18). (журнал, Україна, українська).
33. Lomovskiykh O., Ponomarova M., Chip L., Krivosheya E., Lisova Management and organizational and economic conditions of strengthening the marketing activity of the enterprise and maintaining efficient agro business // Financial and credit activities: problems of theory and practice, номер 2 (37), стор. 263-270, 2021 р. (Web of Science).
34. Інтегрована освіта як предмет наукових досліджень та вектор стратегічних рішень освітнього середовища [Текст] / О. Ф. Євсюков, М. С. Пономарьова, С. А. Золотарьова, А. О. Засядьовк // Вісник науки та освіти. Серія: Філологія Педагогіка. Соціологія, Культура і мистецтво. Історія і археологія. - 2023. - № 6 (12). - С. 338-353. - DOI [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6\(12\)-338-353](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6(12)-338-353). -

9. Державний стандарт початкової освіти. Визначення вимог до навчання учнів початкової школи, включаючи учнів з особливими освітніми потребами. Міністерство освіти і науки України. Retrieved from <https://mon.gov.ua>

10. Кодекс законів про працю України. Рівні права осіб з інвалідністю на участь у трудовому процесі, включаючи освіту.Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

11. Порядок проведення атестації педагогічних працівників в умовах інклюзивної освіти (МОН України). Процедура атестації вчителів, які працюють з учнями з особливими потребами.Міністерство освіти і науки України. Retrieved from <https://mon.gov.ua>

12. Наказ Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр" (2018). Правила створення та функціонування інклюзивно-ресурсних центрів.Міністерство освіти і науки України. Retrieved from <https://mon.gov.ua>

13. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2008). Гарантії права на інклюзивну освіту для осіб з інвалідністю.ООН. Retrieved from <https://www.un.org>

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

	СИСТЕМА	БАЛИ	ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
Підсумкове оцінювання	100 бальна ECTS (стандартна)	до 50	50% від усередненої оцінки за теми
		до 50	підсумкове тестування
Поточне оцінювання	100 бальна сумарна	до 50	відповіді на тестові питання
		до 20	усні відповіді на практичних заняттях
		до 30	результат засвоєння блоку самостійної роботи

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.